

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 24.10.2006
COM(2006) 631 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

ES ir Kinija: artimesnės partnerės, didesnė atsakomybė

{COM(2006) 632 galutinis}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

ES ir Kinija: artimesnės partnerės, didesnė atsakomybė

1. Kokia esmė?

Praėjusį dešimtmetį Kinija sugrįžo kaip galinga jėga. Ji ne tik ketvirta pagal dydį pasaulio ekonomika ir trečia tarp didžiausių pasaulio eksportuotojų, tačiau taip pat yra reikšminga politinė veikėja. Kinijos ekonominis augimas lėmė daug aktyvesnę ir sudėtingesnę Kinijos užsienio politiką. Pagrindinis Kinijos politikos principas yra jos siekis augti ir užimti pasaulyje vietą, atitinkančią jos politinę ir ekonominę galią. Atsižvelgiant į Kinijos dydį ir neįtikėtiną augimą, šie pokyčiai turėjo didelį poveikį pasaulio politikai ir prekybai.

ES siūlo didžiausią pasaulio rinką. Jos valiuta pasaulyje naudojama kaip rezervinė valiuta. Ji – pasaulinė svarbiausių technologijų ir kompetencijos įvairiose srityse lyderė. ES vaidina svarbų vaidmenį ieškant ilgalaikių sprendimų šiandienos uždaviniams aplinkos, energetikos ir globalizacijos srityse. Ji įrodė esanti pajėgi daryti konstruktyvią įtaką tolimuose regionuose ir yra didžiausia pasaulio vystymąsi remiančios pagalbos teikėja.

Europa privalo veiksmingai reaguoti į atgijusią Kinijos jėgą. Norėdami spręsti pagrindinius uždavinius, su kuriais Europa susiduria šiandien, įskaitant klimato kaitą, užimtumą, migraciją, saugumą, turime panaudoti dinamiškų santykių su Kinija potencialą, remdamiesi savo vertybėmis. Taip pat esame suinteresuoti remti Kinijos reformų procesą. Tai reiškia, kad ES išorės ir vidaus politikos srityse reikia atsižvelgti į Kiniją. Tai taip pat reiškia, kad reikalingas betarpiškas ES vidaus koordinavimas užtikrinant bendrą suderintą požiūrį.

Norėdamos deramai parodyti savo santykių svarbą, ES ir Kinija 2003 m. susitarė dėl strateginės partnerystės. Vis dar išlieka tam tikrų skirtumų, tačiau jie veiksmingai valdomi, ir santykiai tampa vis brandesni ir apčiuopiamesni. Tuo pat metu Kinija, kaip ir ES, yra stipriai įtraukta į globalizacijos procesą ir vis labiau integruojama į tarptautinę sistemą.

ES požiūris Kinijos atžvilgiu turi išlikti orientuotas į dalyvavimą ir partnerystę. Tačiau artimesnė strateginė partnerystė didina abipusę atsakomybę. Partnerystė turėtų atitikti abiejų šalių interesus, tad ES ir Kinija turi dirbti kartu, imdamosi aktyvesnių ir atsakingesnių tarptautinių vaidmenų, remdamos ir prisidedamos prie stiprios veiksmingos daugiašalės sistemos. Turėtų būti siekiama tokio pasirengimo, kai Kinija ir ES galėtų sujungti savo jėgas pasiūlydamos bendrą sprendimą globalinėms problemoms spręsti.

Prekybos ir ekonominės partnerystės naudą patirs ir ES, ir Kinija. Jeigu ketiname pripažinti visą jos potencialą, negalima užtrenkti Europos durų Kinijos konkurencijai. Europa turi gerai suprasti, kokios naudos galima gauti iš bendradarbiavimo sutelkus ir išlaikius politinę paramą atvirumui Kinijos atžvilgiu. Kinija turėtų atverti savo pačios rinkas ir užtikrinti sąžiningos konkurencijos rinkoje sąlygas. Prisitaikymas prie konkurencijos sąlygų ir sąžiningų derybų su Kinija vedimas bus pagrindinis ateinančio dešimtmečio ES prekybos politikos uždavinys. Šis pagrindinis abipusis uždavinys bus mūsų partnerystės išbandymas ir yra išsamiau apibrėžtas ši komunikatą papildančiame prekybos politikos dokumente „Konkurencija ir partnerystė“.

Europa ir Kinija, gindamos savo interesus kartu, gali nuveikti daugiau, nei kada nors pasiektų atskirai.

2. Aplinkybės: Kinijos atgimimas

Vidaus stabilumas išlieka pagrindine Kinijos politikos varomąja jėga. Pastaraisiais dešimtmečiais stabilumas buvo pagrįstas stipriu ekonomikos augimu. Nuo 1980 m. Kinijos ekonomika augo vidutiniškai 9 % per metus, o jai tenkanti pasaulio BVP dalis padidėjo dešimt kartų, pasiekdama 5 % pasaulio BVP. Kinijos augimo pasekmė – greičiausias skurdo sumažėjimas, kada nors užfiksuotas pasaulio istorijoje, ir vidurinėsios klasės, labiau išsilavinusios ir turinčios augančią perkamąją galią bei daug galimybių rinktis, susiformavimas.

Tačiau šio neįtikėtino augimo istorija slepia netikrumą ir trapumą. Kinijos vadovai kasdien eina sudėtingu keliu, susidurdami su įvairiomis svarbiomis problemomis, visų pirma vidaus, tačiau darančiomis vis didesnę poveikį už valstybės ribų:

- Nelygybė vis didėja. Turtiniai skirtumai yra dideli ir augantys, taip pat kaip ir socialinė, regioninė ir lyčių nelygybė; yra didelių sunkumų sveikatos apsaugos ir švietimo sistemose, o Kinija jau dabar patiria didelius demografinius pokyčius ir susiduria su greitai senėjančios visuomenės uždaviniais.
- Kinijos energijos ir žaliavų paklausa (Kinija jau dabar yra antra pagal dydį energijos vartotoja pasaulyje) jau dabar yra reikšminga ir toliau augs, o nevaržomo ekonomikos ir pramonės augimo poveikis aplinkai tampa vis akivaizdesnis. Tuo pat metu augimo struktūra nėra subalansuota, eksportas skatinamas vidaus paklausos sąskaita.

Augimas išlieka pagrindinis Kinijos reformų darbotvarkės punktas, tačiau vis dažniau svarstomos priemonės socialinei nelygybei spręsti ir tvaresniam ekonominiam bei politiniam vystymuisi užtikrinti. Paradoksalu, kad daugelyje sričių sąlygos stabilumui gerėja, kai partija ir valstybė sumažina kontrolę. Labiau nepriklausoma teismo institucijų sistema, stipresnė pilietinė visuomenė, laisvesnė žiniasklaida sudarys sąlygas stabilumui, užtikrindamos reikalingą kontrolę ir pusiausvyrą. Labiau subalansuoto vystymosi, „darnios visuomenės“ sukūrimo poreikio pripažinimas teikia vilčių. Tačiau būtinos tolesnės reformos.

Kinijos regionine ir tarptautine politika taip pat remiami vidaus poreikiai: saugi ir taiki kaimynystė yra viena iš ekonominio augimo sąlygų, o Kinijos platesnio masto tarptautiniam dalyvavimui ir toliau būdinga siekti labai konkrečių tikslų, įskaitant augimui būtiną gamtos išteklių apsaugą. Tuo pat metu mes galime paliudyti Kinijos siekį užsitikrinti tarptautinę pagarbą ir pripažinimą. 2008 m. Olimpinės žaidynės Pekine ir 2010 m. Pasaulinė paroda Šanchajuje atkreips pasaulio dėmesį į Kinijos pažangą.

Kinija tradiciškai apibūdina savo užsienio politiką kaip griežtą nesikišimą, tačiau jai imantis aktyvesnio ir atkaklesnio tarptautinio vaidmens, šis principas vis mažiau atitinka realybę. Kinijos vyriausybė pradeda tai pripažinti, taip pat pradeda įvertinti tarptautinę atsakomybę, atitinkančią jos ekonominę svarbą ir nuolatinio JT Saugumo tarybos nario vaidmenį, ką paliudija jos vis aktyvesni diplomatiniai įsipareigojimai.

ES ir Kinija gauna naudos iš globalizacijos ir yra bendrai suinteresuotos jos sėkme. Ji abiems kelia uždavinių ir padidina įsipareigojimus. Mes taip pat turime bendrą troškimą – veiksmingą daugiašalę sistemą. Tačiau išlieka vertybių skirtumų, dėl kurių turi būti tęsiamas dialogas.

Partnerystei stiprėjant abiejų šalių lūkesčiai ir atsakomybė didėja. ES kaip didžiausios Kinijos prekybos partnerės prekybos politika turi didelę įtaką Kinijos ekonomikai, kaip ir Kinijos

politika ES. Abi šalys vis labiau tikisi, kad formuojant partnerės politiką bus atsižvelgta į toki poveikį.

3. Žingsnis į priekį

ES turėtų toliau remti Kinijos vidaus politinių ir ekonominių reformų procesą, kad Kinija taptų stipri ir stabili, visiškai gerbtų pagrindines teises ir laisves, saugotų mažumų teises ir užtikrintų teisinės valstybės principų laikymąsi. Europa sustiprins bendradarbiavimą tvariajam vystymuisi užtikrinti, vykdys sąžiningą ir aktyvią prekybos politiką ir dės pastangas sustiprinti ir subalansuoti dvišalius santykius. ES ir Kinija turėtų dirbti kartu, remdamos taiką ir stabilumą. ES turėtų padidinti koordinavimą ir bendrus veiksmus bei pagerinti bendradarbiavimą su Europos pramonės organizacijomis ir pilietine visuomene.

Iki šiol teisinis santykių pagrindas yra 1985 m. Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas. Jis nebeatitinka santykių įvairovės ir masto, todėl 9-ajame ES ir Kinijos aukščiausio lygio susitikime valstybių lyderiai susitarė pradėti derybas dėl naujo išplėsto Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo, siekdami atnaujinti mūsų bendradarbiavimo pagrindą. Šis naujasis susitarimas suteikia svarbią galimybę: Tai bus vienas pagrindas, apimantis visų mūsų santykių aspektų įvairovę ir sudėtingumą, ir tuo pačiu metu bus orientuotas į ateitį bei perteiks šiame komunikate išdėstytus prioritetus.

3.1. Kinijos perėjimo prie atviresnės pliuralizmu grindžiamos visuomenės rėmimas

Kinijos lyderiai ne kartą išreiškė savo paramą reformoms, įskaitant pagrindinių teisių ir laisvių reformą. Tačiau šiose srityse pažanga yra nedidelė. ES privalo apsvarstyti, kaip ji galėtų veiksmingiausiai paremti Kinijos reformų procesą, kad didesnė žmogaus teisių apsauga, atviresnė visuomenė ir atskaitingesnė valdžia būtų naudinga Kinijai ir ypač jos ilgalaikiam ekonominiam augimui.

Demokratija, žmogaus teisės ir bendrų vertybių skatinimas išlieka pagrindiniai ES politikos principai, ypač svarbūs dvišaliams santykiams. ES turėtų remti ir skatinti pilnavertės, sveikos ir nepriklausomos Kinijos pilietinės visuomenės formavimąsi. Ji turėtų remti pastangas stiprinti teisinę valstybę – esminį visų kitų reformų pagrindą.

Tuo pat metu ES toliau skatins gerbti pagrindines teises ir laisves visuose Kinijos regionuose; atskirą dėmesį reikia skirti žodžio, religijos ir dalyvavimo laisvėms, teisei į nešališką teismą ir mažumų teisių apsaugai visuose Kinijos regionuose. ES taip pat skatins Kiniją būti aktyvia ir konstruktyvia Žmogaus teisių tarybos partnere, siekdama, kad Kinija laikytųsi JT puoselėjamų vertybių, įskaitant Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą.

Ankstyvesniame ES ir Kinijos santykių etape buvo numatyta du kartus per metus rengti dialogą dėl žmogaus teisių. Jis vis dar aktualus, tačiau ES lūkesčiai, kurie išaugo kartu su mūsų partnerystės kokybe, vis dažniau nėra pateisinami. Dialogas turėtų būti:

- labiau sukoncentruotas ir orientuotas į tikslą, užtikrinantis kokybiškesnius mainus ir konkrečius rezultatus;
- lankstesnis, vertinant įvairių seminarų ir pograpių teikiamą informaciją;
- labiau koordinuotas su valstybių narių dialogais.

3.2. Tvarusis vystymasis

Vienas iš pagrindinių šiandienos pasaulinių uždavinių yra užtikrinti tvarųjį mūsų valstybių vystymąsi. Įgyvendinant šį uždavinį Kinija vaidins pagrindinį vaidmenį. Svarbi yra Kinijos vidaus reformų politika, kurią Komisija toliau remis savo bendradarbiavimo programa, įskaitant bendrą socialinę atsakomybę. ES ir Kinija turėtų užtikrinti glaudų tarptautinį bendradarbiavimą tokiais klausimais kaip energetika, aplinkosauga ir klimato kaita, tarptautinių socialinių standartų laikymasis, pagalba vystymuisi, taip pat platesniais makroekonominiais klausimais. Abi šalys turėtų:

Užtikrinti saugų ir ilgalaikį energijos tiekimą. Būdamos svarbios pasaulio energetikos rinkos dalyvės ES ir Kinija turi bendrų interesų ir atsakomybę užtikrinti saugų ir ilgalaikį energijos tiekimą, gerindamos veiksmingumą ir sumažindamos energijos gamybos bei vartojimo poveikį aplinkai. ES visų pirma turėtų stengtis užtikrinti Kinijos integraciją į pasaulio energetikos rinkas ir daugiašalius valdymo mechanizmus bei institucijas, taip pat raginti Kiniją tapti aktyvia ir atsakinga partnere energetikos srityje. Šiuo pagrindu abi šalys turėtų dirbti kartu, kad:

- padidintų tarptautinį bendradarbiavimą, ypač pastangas pagerinti energetikos duomenų skaidrumą ir patikimumą bei informacijos mainus, kuriais siekiama padidinti energetinį saugumą besivystančiose šalyse, įskaitant Afriką;
- sustiprintų Kinijos techninę ir priežiūros kompetenciją, įskaitant energijos paklausos augimo slopinimą, energijos veiksmingumo ir švarių atsinaujinančių energijos šaltinių, kaip antai vėjas, biomasė ir biodegalai, naudojimo didinimą, energetikos standartų ir taupymo, kuriant ir naudojant kenksmingų dujų beveik neišskiriančių anglių technologiją, skatinimą;
- įsipareigotų didinti stabilumą, taikydamos rinkos modelį investicijoms ir viešiesiems pirkimams; dialogą su kitais didžiaisiais vartotojais; remtų skaidrias ir nediskriminuojančias teises bazes, įskaitant atvirą ir veiksmingą galimybę patekti į energetikos rinką bei skatintų tarptautiniu mastu pripažįstamų normų ir standartų priėmimą.

Kovoti su klimato kaita ir gerinti aplinką. Mes jau dabar turime gerą bendradarbiavimo aplinkos ir klimato kaitos srityje pagrindą, kurį užtikrina 2005 m. ES ir Kinijos aukščiausio lygio susitikime sukurta partnerystė.

- ES turėtų dalintis reglamentavimo patirtimi, padėdama Kinijai kovoti su tarša, apsaugoti biologinę įvairovę, veiksmingiau naudoti energiją, vandenį ir žaliavas bei padidinti aplinkos apsaugos normų skaidrumą ir pagerinti jų įgyvendinimą. Abi šalys turėtų sujungti jėgas kovodamos su miškų išskirtimu ir nelegalia miško ruoša, dirbti kartu tvaraus žuvų išteklių valdymo ir jūrų valdymo srityse.
- Abi šalys turėtų plėtoti Klimato kaitos partnerystę, sustiprindamos dvišalį ir tarptautinį bendradarbiavimą, vykdydamos bendrus tarptautinius įsipareigojimus pagal Klimato kaitos konvenciją ir Kioto protokolą, bei aktyviai dalyvauti dialoge dėl tarptautinio bendradarbiavimo klimato kaitos srityje po 2012 m. Mes turėtume skatinti prekybos taršos leidimais ir švarios plėtos mechanizmų naudojimą.

Pagerinti patirties mainus užimtumo ir socialiniais klausimais. Kinija įsipareigojo kovoti su socialine nelygybe ir skatinti labiau subalansuotą vystymąsi. ES ir Kinija turėtų:

- aktyvinti bendradarbiavimą užimtumo ir socialinėje srityje, sustiprindamos ir išplėsdamos dvišalį dialogą tokiais klausimais kaip sveikata ir saugumas darbe, deramo darbo standartai ir senėjančios visuomenės keliamų uždavinių sprendimas;
- dirbti kartu užtikrindamos, kad būtų laikomasi tarptautinių įsipareigojimų darbo ir socialinėje srityje.

Gerinti tarptautinio vystymosi koordinavimą. Artimesnis bendradarbiavimas tarptautinio vystymosi srityje būtų naudingas tiek ES ir Kinijai, tiek besivystančio pasaulio partneriams. Būtų didelis praradimas, jeigu mes nesugebėtume užtikrinti veiksmingo koordinavimo, ypač Afrikoje ir kitose besivystančiose šalyse. ES ir Kinija turėtų:

- įsitraukti į aiškiai apibrėžtą dialogą dėl Afrikos tvaraus vystymosi. Abiejų pusių veikla ir prioritetai turi būti skaidrūs, sudarydami pagrindą visapusiškoms diskusijoms;
- remti regionines pastangas gerinti valdymą Afrikoje;
- išnagrinėti galimybes pagerinti Kinijos integraciją į tarptautinę veiklą, kuria siekiama pagerinti pagalbos veiksmingumą, koordinavimą ir praktinio dvišalio bendradarbiavimo vietoje galimybes.

Formuoti tvarųjį ekonominį augimą. Kinija savo augimu paskatino ES ir viso pasaulio ekonomikos augimą, tačiau dabartinis Kinijos augimo modelis taip pat yra didelio ES ir Kinijos prekybos disbalanso priežastis. Kinijos vyriausybė pripažino, kaip svarbu įvykdyti makroekonominius uždavinius, susijusius su toliaregiška fiskaline, monetarine ir struktūrine politika, vartojimo didinimu ir nelygybės sumažinimu. Didėjantis valiutos kurso lankstumas bus svarbus veiksnys, padėsiantis suderinti augimą su vidaus paklausa ir padidinsiantis Kinijos namų ūkių perkamąją galią. Politinės priemonės, kurios padėtų sumažinti einamosios sąskaitos perteklių, padėtų Kinijai geriau kontroliuoti savo ekonomiką ir sumažinti perkaitimo pavojų, ir tuo pat metu vykdyti Kinijos bendrus įsipareigojimus dėl stabilios ir subalansuotos pasaulio ekonomikos užtikrinimo.

Kaip svarbios ekonominės jėgos ES ir Kinija turėtų toliau plėsti savo partnerystę ir dirbti kartu, sprendamos pasaulinius ekonomikos uždavinius. Jos turėtų:

- pagilinti bendradarbiavimą ir dalintis patirtimi formuodamos ir įgyvendindamos monetarinę, fiskalinę, finansų, valiutų kursų ir struktūrinę politiką;
- bendradarbiauti metodiškai sprendamos pasaulinį disbalansą;
- sustiprinti ir atnaujinti tarpusavio dialogą makroekonominiais klausimais.

3.3. Prekyba ir ekonominiai santykiai

Tiek Europa, tiek Kinija turėjo naudos iš Kinijos integracijos į pasaulio prekybos sistemą. ES yra didžiausia Kinijos prekybos partnerė, kuriai tenka daugiau kaip 19 % Kinijos išorės prekybos apimtys. Europos bendrovės, prekiaujančios su Kinija ir investuojančios joje, prisidėjo prie Kinijos augimo, atveždamos gamybos priemonės, žinias ir technologijas, kurios buvo reikalingos Kinijos vystymuisi.

Europa yra suinteresuota, kad Kinija būtų ekonomiškai stipri. Kinija, ypač jos sparčiai auganti vidurinioji klasė, yra didėjanti ES eksporto rinka. ES eksportas į Kiniją nuo 2000 m. iki 2005 m. padidėjo daugiau nei 100 % – daug greičiau, nei ES eksportas į kitas pasaulio šalis. ES paslaugų eksportas į Kiniją per dešimtmetį iki 2004 m. padidėjo šešis kartus. Europos bendrovėms ir vartotojams naudos duoda iš Kinijos importuotos žaliavos ir vartojimo prekės patraukliomis kainomis. Atviros rinkos naudingos tiek Kinijai, tiek ES.

Nepaisant to, Europoje auga įsitikinimas, kad dar neįvykdyti Kinijos įsipareigojimai PPO ir naujos kliūtys patekti į rinką kliudo išties abipusiems prekybiniais santykiams. Importas iš Kinijos padidino spaudimą prisitaikyti prie globalizacijos Europoje. Panašu, kad ši tendencija tęsis, Kinijai keliant vertės grandinę.

Kad santykiai būtų politiškai ir ekonomiškai tvarūs tolimoje perspektyvoje, Europa turėtų toliau leisti Kinijos eksportui atvirai ir sąžiningai pateikti į rinką ir prisitaikyti prie konkurencijos keliamų sąlygų. ES turi vystyti ir konsoliduoti santykinį pranašumą turinčias aukštos vertės ir aukštų technologijų kūrimo ir gamybos sritis ir padėti darbuotojams persikvalifikuoti. Kinija savo ruožtu turėtų atsakyti sustiprindama savo įsipareigojimą atverti rinkas ir užtikrinti sąžiningą konkurenciją. Abi šalys turėtų skirti dėmesio ekonominio augimo poveikiui gamtiniams ištekliams ir aplinkai. ES ketina:

Reikalauti atvirumo. ES toliau dirbs su Kinija, siekdama visiško įsipareigojimų PPO įgyvendinimo, ir paragins Kiniją neapsiriboti įsipareigojimais PPO ir dar labiau atverti savo rinką, sukuriant galimybes ES bendrovėms. ES sutiks, kad negali reikalauti Kinijos atvirumo, tuo pat metu pati sudarydama kliūtis. ES paragins Kiniją vykdyti savo įsipareigojimą pradėti derybas dėl prisijungimo prie Viešųjų pirkimų susitarimo 2008 m. ir kaip galima greičiau pasiekti sėkmingą rezultatą.

Sudaryti vienodas sąlygas. Didesnė intelektinės nuosavybės teisių apsauga Kinijoje ir priverstinio technologijų perdavimo nutraukimas yra ES prioritetai, įskaitant Kinijos įsipareigojimų PPO įgyvendinimą, padėsiantys sukurti Kinijoje geresnį investicinį klimatą. ES darys spaudimą Kinijai, kad ši liautųsi teikusi draudžiamas subsidijas ir reformuotų savo bankų sistemą, bei ragins Kiniją leisti rinkos mechanizmui reguliuoti jos prekybą žaliavomis.

Remti Europos bendroves. Komisija dės visas pastangas, kad padėtų bendrovėms, turinčiomis verslo santykių su Kinija, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms, ragindama jas taikyti deramus darbo standartus. ES papildys ir patikslins turimą informaciją, mokymus ir konsultavimą dėl intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo Kinijoje. Pekine ketinama atidaryti Europos centrą. Turėtų būti išplėsta ES ir Kinijos įmonių vadovų mainų ir mokymo programa.

Apginti ES interesus: pirmiausia – dialogas. Spręsdama nesutarimus su Kinija prekybos srityje, ES akivaizdžiai teikia pirmenybę dialogui ir deryboms. Dabartiniai ES ir Kinijos su prekyba susiję dialogai turėtų būti sustiprinti visais lygmenimis, labiau orientuoti į prekybos bei patekimo į rinką palengvinimą, o jų taikymo sritis išplėsta. ES ir Kinija taip pat yra suinteresuotos bendradarbiauti tarptautinėse pasaulines teisines normas ir standartus nustatančiose organizacijose. ES aktyviai ieškos pasaulinių priežiūros ir reglamentavimo sprendimų, skatindama atvirą rinką ir teisinių normų suderinimą, bei remsis bendradarbiavimu su Kinija, palaikydama su ja dialogą reglamentavimo klausimais. Tai taip pat padės užtikrinti iš Kinijos importuojamų maisto ir ne maisto produktų atitiktį ES standartams.

Jeigu kitokios pastangos nepadės, Komisija pasinaudos PPO ginčų sprendimo sistema, kad užtikrintų daugiašaliais susitarimais nustatytą taisyklių ir įsipareigojimų laikymąsi. Sąžiningai prekybai užtikrinti išlieka prekybos apsaugos priemonių galimybė. ES aktyviai dirba su Kinija, siekdama sukurti sąlygas, kurios leistų kuo greičiau suteikti Kinijai rinkos ekonomikos statusą. Įgyvendinant kai kurias sąlygas neseniai pasistūmėta į priekį. Komisija toliau dirbs su Kinijos institucijomis naudodama mūsų sukurtus mechanizmus ir bus pasirengusi operatyviai veikti, kai tik bus įvykdytos reikiamos sąlygos.

Kurti tvirtesnę ryšį. Pagrindinis derybų dėl naujojo Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo, kuriuo taip pat bus atnaujintas 1985 m. Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas, tikslas – lengvesnis Europos eksportuotojų ir investuotojų pateikimas į Kinijos rinką, neapsiribojant įsipareigojimais PPO, geresnė intelektinės nuosavybės apsauga ir abipusis geografinių nuorodų pripažinimas. Kinija jau dabar yra didžiausias tarptautinės prekybos sistemos naudos gavėjas ir turėtų prisiimti šią naudą atitinkančią atsakomybę, reikšmingai prisidėdama prie PPO Dohos derybų raundo atnaujinimo ir užbaigimo.

Daugelis iš šių veiksmų naudingi ne vien tik ES. Jie taip pat visiškai atitinka Kinijos interesus ir yra neatskiriama Kinijos pažangos, siekiant subalansuoto ir ilgalaikio augimo bei vystymosi ir pasaulinio pirmavimo bei atsakomybės, dalis. Susitarimą papildančiame dokumente dėl prekybos politikos apibrėžtas visapusiškas požiūris į ES ir Kinijos prekybinius ir investicinius santykius vidutinės trukmės laikotarpiu.

3.4. Dvišalio bendradarbiavimo stiprinimas

Dvišalis bendradarbiavimas apima įvairių sričių klausimus, įskaitant 7 oficialius susitarimus, 22 sektorių dialogus, nagrinėjančius įvairius svarbius klausimus, pradedant aviacija ir jūrų transportu ir baigiant regionine bei makroekonomine politika. Svarbu toliau plėtoti aiškiai apibrėžtą dialogą, keičiantis patirtimi ir požiūriu apie konkurencijos reikalus, taip pat techninę pajėgumus didinančią pagalbą, susijusią su konkurencijos įgyvendinimu. Bendradarbiavimas buvo sėkmingas ir konstruktyvus. Tačiau turi būti nuveikta daugiau, kad būtų sukoncentruotas bendradarbiavimas ir užtikrintas balansas bei abipusė nauda visose srityse ir, visų pirma, tokiose svarbiose srityse kaip mokslas ir technologijos. Reikia labiau stiprinti bendradarbiavimą migracijos klausimais, žmonių tarpusavio ryšius ir mūsų oficialius santykius valdančių struktūrų srityse. Abi šalys turėtų:

Užtikrinti kokybę ir didesnę bendradarbiavimą mokslo ir technologijų srityje. Bendradarbiavimas mokslo ir technologijų srityje yra Kinijos vyriausybės prioritetinė sritis. Kinija išleidžia 1,5 % savo BVP dinamiškai ir plečiamai mokslinių tyrimų ir plėtros programai. Dvišalis bendradarbiavimas taip pat stiprus: Kinija yra viena svarbiausių trečiųjų šalių, dalyvaujančių daugelyje pagal 6-ąją mokslinių tyrimų pagrindų programą vykdomų ES mokslinių tyrimų projektų, leidžiančių Kinijai pretenduoti į dalį iš moksliniams tyrimams skirtų 600 mln. EUR; Kinija taip pat svarbi reikšmingų projektų, kaip antai ITER ir *Galileo*, partnerė. ES galėtų aktyviau dalyvauti Kinijos programose.

2005 m. gegužės mėn. vykusio Mokslo ir technologijų forumo bendroje deklaracijoje nustatytos bendradarbiavimo išplėtimo sąlygos, pagrįstos abipuse nauda ir abiejų šalių teise dalyvauti ir įsitraukimu. Abi šalys turėtų:

- stiprinti ir gerinti bendradarbiavimo matomumą. Tai padės abiem šalims veiksmingai konkretizuoti ir formuluoti prioritetus bei spręsti dinamiškus klausimus, pavyzdžiui, naujos epidemijos arba švrios energijos technologijų kūrimas; leis lengviau išnagrinėti didesnio

abipusiškumo mastą ir padės pagrindą veiksmingesniam bendradarbiavimui su valstybėmis narėmis;

- pagerinti bendrą planavimą ir taip užtikrinti abipusę naudą bei padidinti Europos mokslininkų, dalyvaujančių Kinijos mokslinių tyrimų programose, finansavimo lankstumą. Abi šalys turėtų palengvinti mokslininkų judumo sąlygas, kurios ES atveju yra skatinamos specialiomis pagal pagrindų programą suteikiamomis dotacijomis.

Sukurti veiksmingus santykius migracijos srityje. Kinai ir kiti migrantai praturtina ES kultūrą ir prisideda savo svarbiais įgūdžiais bei patirtimi. Tačiau jeigu šis procesas nėra veiksmingai valdomas, jis turi ir didelį neigiamą poveikį. Reikalinga veiksminga teisinė sistema, skatinanti žmonių tarpusavio ryšius. Tačiau taip pat reikalingi veiksmingi mechanizmai, kaip elgtis su sistemos pažeidėjais, visų pirma, užtikrinant prevenciją ir sugražinimą. Abi šalys turėtų stengtis kuo greičiau sudaryti veiksmingą readmisijos susitarimą.

- Dabartinis konsultacijų mechanizmas turi būti išlaikytas ir išplėstas, kad būtų taikomas tiek legaliai, tiek nelegaliai migracijai, su atnaujintais politiniais įsipareigojimais siekti pažangos.
- Abi šalys turi susitarti ir stengtis įgyvendinti konkrečius bendradarbiavimo projektus, pavyzdžiui, pareigūnų mainų ir apmokymo srityje; reikėtų organizuoti mainus biometrinių technologijų srityje.
- Reikalingas atskiras dialogas su Viešojo saugumo ministerija, kurio metu būtų aptariama migracija ir kova su organizuotu nusikalstamumu, terorizmu ir korupcija.
- Siekiant užtikrinti, kad būtų veiksmingai taikomas ES ir Kinijos turizmo susitarimas, reikia aktyviai ir realiai bendradarbiauti.

Žmonių tarpusavio ryšių skatinimas. Turėtume stiprinti įvairiausių ryšius tarp žmonių, kuriais paremti mūsų santykiai, abiem šalims imantis reikšmingų ilgalaikių veiksmų, pradėdant kultūriniais mainais ir turizmu ir baigiant pilietine visuomene bei akademiniais ryšiais.

- Pilietinė visuomenė ir instituciniai ryšiai turėtų teikti tiesioginę paramą ir impulsą politiniams ir prekybiniams santykiams. Abi šalys turi skatinti tiesioginius ES ir Kinijos pilietinių visuomenių tarpusavio ryšius visose srityse ir, kai įmanoma, įtraukti jas į sektorių dialogus. Reikia stiprinti ir plėsti oficialius nevyriausybinis ryšius. Europos Parlamentas, kuris vaidina pagrindinį vaidmenį, turėtų išplėsti bendradarbiavimą su Kinijos nacionaliniu liaudies kongresu. ES taip pat turėtų stiprinti Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos ir Kinijos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto, politinių partijų bei kitų pusiau oficialių organų ryšius.
- Ryšiai švietimo srityje buvo ypač sėkmingi – 2005 m. ES studijavo 170 000 studentų iš Kinijos. Turėtume toliau plėsti dabartinį bendradarbiavimą, remdamiesi atskirų valstybių narių vykdomomis programomis ir specialiai Kinijai skirta *Erasmus Mundus* programos kryptimi. Yra sėkmingų bendrų mokymosi programų ir fakultetų sukūrimo pavyzdžių. Taip pat turėtume įgyvendinti atskirus projektus, kaip antai Europos teisės mokykla. Abi šalys ir toliau ragins ES studentus vykti studijuoti į Kiniją. Siekdama sustiprinti kalbos įgūdžius,

Komisija remia specialią programą, pagal kurią bus rengiami kinų kalbos mokytojai, dėstysiantys Europoje.

- Reikia pagerinti ir veiksmingiau koordinuoti ES akademinės žinias apie Kiniją. Abi šalys turi imtis veiksmų, kad paremtų veiksmingus Europos ir Kinijos akademinį bendruomenių santykius. Komisija turėtų toliau remti Kinijos sričių specialistų akademinį tinklą, pasitelkdama akademinę patirtį, naudingą priimant ES politikos sprendimus, ir koordinuodama akademinės visuomenės informacijos mainus. Reikėtų sukurti ir Europos universitetams pasiūlyti kelias prestižines Kinijos studijų profesorių pareigybes. Europos ir Kinijos mokslinių tyrimų institutai turėtų palaikyti reguliary dialogą.

Dvišalių struktūrų veiksmingumo didinimas. Abi šalys turėtų apsvarstyti santykių valdymo struktūras ir priimti sprendimą, ar šias struktūras reikia racionalizuoti, tobulinti arba atnaujinti. Komisijos 2003 m. politikos dokumente buvo iškeltas tikslas išplėsti ES ir Kinijos sektorių dialogą. Jis buvo labai sėkmingai įgyvendintas, ir dauguma tokių dialogų veiksmingai palaikomi ir yra labai svarbūs mūsų partnerystei. Tačiau pažangą reikia peržiūrėti. Abi šalys turi apsvarstyti, ar reikalingi nauji organai arba mechanizmai, kurie dar labiau pagerintų ES ir Kinijos santykius.

- Metiniai aukščiausio lygio susitikimai yra geras būdas palaikyti kontaktus vyriausybės vadovų lygmeniu. Ši struktūra turėtų būti paremta reguliariais kompleksiniais mainais ir dialogu techniniu, ministerijų ir aukštu lygmeniu. Be to, abi šalys turėtų išnagrinėti kitas lanksčių ir neoficialių susitikimų ir apsikeitimo nuomonėmis alternatyvas.
- Neseniai sutartas strateginis dialogas tarp užsienio reikalų ministrų pavaduotojų turėtų tapti pagrindiniu mechanizmu, apimančiu regioninius ir geopolitinius klausimus bei suteikiančiu santykiams konkretumo, svarumo ir vertės.
- Abi šalys turėtų išsamiai išnagrinėti sektorių dialogų loginius pagrindus, tarpusavio ryšius ir rezultatyvumą, maksimaliai padidindamos sąveiką ir abipusę naudą bei, kai įmanoma, užtikrinti suinteresuotųjų šalių dalyvavimą. Komisija parengs darbo dokumentų, kuriuose nagrinėjamos konkrečios sektorių problemos, paketą.
- Turėtų būti įkurtas naujas nepriklausomas ES ir Kinijos forumas. ES jis turi būti glaudžiai susietas su institucijomis ir paremtas pilietinės visuomenės, akademinės, verslo ir kultūros žiniomis, suteikdamas sprendimų priėmimui reikalingą informaciją politiniams lyderiams ir impulsą dvišaliams santykiams.

ES turėtų užtikrinti, kad įvairiausiai klausimais, susijusiais su jos ir Kinijos santykiais, ji pasisakytų vieningai. Atsižvelgiant į santykių sudėtingumą ir tęstinumo svarbą, reguliarius, sistemingas ir kompleksiškas vidaus koordinavimas bus ypač svarbus.

ES bendradarbiavimo programa, numatyta šalies strategijos dokumente ir nacionalinėse orientacinėse programose, turėtų ir toliau vaidinti svarbų vaidmenį remiant abiejų šalių partnerystę ir Kinijos reformų procesą. Tačiau Kinijai tolstant nuo tipiško užjūrio vystymosi pagalbos gavėjo statuso, ES turi atsargiai tikrinti savo bendradarbiavimo programą ir nuolatos ją peržiūrėti. Bendradarbiavimas turi pasitarnauti abiejų šalių interesams, būti pagrįstas pačios ES principais ir vertybėmis bei tapti partnerystės pagrindu.

3.5. Tarptautinis ir regioninis bendradarbiavimas

ES ir Kinija yra suinteresuotos skatinti taiką ir saugumą, remdamosi reformuota veiksminga daugiašale sistema. Jos turėtų glaudžiai bendradarbiauti JT sistemoje, ieškant iškilusių krizių daugiašalių sprendimų ir kovojant su terorizmu, bei stiprinti regioninį bendradarbiavimą, įskaitant abiejų šalių dalyvavimą kuriamose regioninėse struktūrose. Šis bendras stipraus daugiašališkumo, taikos ir saugumo interesas taip pat turi būti atspindėtas artimesniame bendradarbiavime ir aiškiau apibrėžtame dialoge dėl Artimųjų Rytų, Afrikos ir Pietryčių Azijos klausimų ir bendrųjų klausimų, pavyzdžiui, ginklų neplatinimo.

Rytų Azija. ES neabejotinai yra labai suinteresuota strateginio saugumo padėtimi Rytų Azijoje. Ji turėtų išnaudoti didėjančią savo užsienio ir saugumo politikos veiksmingumą bei strateginį interesą regione, apibrėždama viešas savo politikos gaires.

Kinija, kuriai šiame regione tenka labai svarbus vaidmuo, stengėsi pagerinti santykius su savo kaimynėmis, įskaitant Rusiją ir Indiją, bei su Centrinės Azijos valstybėmis, dalyvaudama Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos veikloje. Tačiau Kinijos ir Japonijos santykiai dar turi būti pagerinti. ES yra suinteresuota gerais pagrindinių regiono veikėjų santykiais ir ilgalaikę regiono integracija.

Taivanas. ES yra itin suinteresuota išsaugoti taiką ir stabilumą abiejose sąsiaurio pusėse. Remdamasi „vieningos Kinijos“ politika ir atsižvelgdama į strateginį regiono balansą, ES turi toliau aktyviai domėtis padėtimi ir supažindinti su savo požiūriu abi šalis. Formuojant politiką reikia atsižvelgti į tai, kad ES:

- nepritaria jokioms priemonėms, kurios vienpusiai pakeistų *status quo*;
- griežtai prieštarauja jėgos naudojimui;
- skatina pragmatiškus sprendimus ir pasitikėjimą didinančias priemones;
- remia visų šalių dialogą ir
- toliau palaiko ekonominius ir prekybos ryšius su Taivanu.

Kinijos karinių išlaidų ir tikslų skaidrumas. Didėja susirūpinimas dėl Kinijos gynybos išlaidų neskaidrumo. Išlaidoms augant labai svarbu įtikinti Kiniją, kad būtina padidinti skaidrumą. Tuo pat metu ES turėtų pagerinti savo analitinius pajėgumus atlikti Kinijos karinio vystymosi analizę.

Ginklų embargas. Po Tiananmenio aikštės įvykių 1989 m. buvo pritaikytas ginklų embargas. ES sutiko tęsti darbą dėl embargo atšaukimo, tačiau tam reikalingos tolesnės abiejų šalių pastangos:

- šiuo ir ateinančiu laikotarpiu pirmininkaujančios valstybės turėtų baigti techninį pasirengimą, kad būtų užtikrinta, jog atšaukus embargą kokybiškai ir kiekybiškai nepadidėtų ginklų pardavimas, ir nagrinėti galimybes rasti bendrą sutarimą dėl atšaukimo. ES turėtų toliau dirbti su Kinija, kad ši pagerintų atšaukimo aplinkybes, siekdama pažangos žmogaus teisių srityje; stengdamasi pagerinti santykius abiejose sąsiaurio pusėse ir didindama savo karinių išlaidų skaidrumą.

Ginklų neplatinimas. Ginklų neplatinimas yra labai svarbi strateginės partnerystės sritis. Tarptautinis ir dvišalis bendradarbiavimas yra pagrįstas JT ST rezoliucija Nr. 1540 ir 2004 m. ES ir Kinijos aukščiausio lygio susitikime sutarta bendrąja deklaracija dėl ginklų neplatinimo. ES remia Kinijos pagrindinį vaidmenį imantis veiksmų Korėjos pusiasalio atžvilgiu, o ilgalaikė Kinijos parama bus svarbiausias veiksnys siekiant pažangos Irano branduolinės programos klausimais. Buvo sėkmingai pradėtas dialogas dėl praktinio bendradarbiavimo stiprinant ir vykdant eksporto kontrolę. Dirbdama su Kinijos pareigūnais, ES turėtų tuo remtis, ragindama Kiniją:

- laikytis visų ginklų neplatinimo ir nusiginklavimo susitarimų ir tarptautinių priemonių bei skatinti jų laikymąsi regiono ir tarptautiniu mastu;
- stiprinti su masinio naikinimo ginklais susijusių medžiagų, įrangos ir technologijų, taip pat įprastinių ginklų, mažo kalibro ginklų ir lengvosios ginkluotės eksporto kontrolę.

Abi šalys turėtų dirbti kartu, dalindamosi praktine eksporto kontrolės įgyvendinimo ir sustiprinimo patirtimi, be kita ko, apmokydamos Kinijos muitinės pareigūnus. Jos turėtų apsvarstyti, kokias ES ir Azijos iniciatyvas galima siūlyti ASEAN regioniniame forume.

4. Išvada

Kinija yra viena svarbiausių ES partnerių. Kinijos atgimimas yra sveikintinas reiškinys. Tačiau norėdama reaguoti konstruktyviai ir veiksmingai, ES privalo pagerinti politinį koordinavimą visais lygmenimis ir užtikrinti konkretų vieningą Europos balsą pagrindiniais klausimais.

Mūsų dvišaliai santykiai yra stiprūs ir besiplečiantys. Tačiau turime juos toliau vystyti. Šio komunikato, kurį rekomenduojama patvirtinti Tarybai ir papildyti Tarybos išvadomis, rekomendacijose pateikta ambicinga ES darbotvarkė, o Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimu sukuriamas svarbus praktinis mechanizmas šiai darbotvarkei įgyvendinti.

Ir ES, ir Kinija yra suinteresuotos glaudesne ir stipresne strategine partneryste. Tačiau kartu didėja atsakomybė ir poreikis atsiverti, kuris pareikalautų suderintų abiejų šalių veiksmų.